

corridor die naar het magazijn leidde. Tijdens gevechten werd de lampenkamer bemand door de provoost en de kok.

Het Ruim

(10) Het ruim is de grootste enkelvoudige opslagplaats aan boord. Verspreid over de bodem ervan kunt u de ballast van het schip zien liggen. Victory bevatte aan weerszijden van de kolsem 210 ton ruw ijzer om het schip te stabiliseren, opgehoogd met kiezel als extra ballast. Dit had een tweeledig doel: het kon worden verplaatst om het evenwicht van het schip te corrigeren, terwijl de onderste laag vaten in de kiezel kon worden gelegd om een stevige basis te vormen. In totaal was er ongeveer 400 ton aan ballast vereist. Alle vaten werden eerst gewogen omdat de opslag ervan nauwkeurig moest gebeuren zijn om het schip gelijkmatig te houden. Volgeladen was er voor zes maanden proviand aan boord. De vaten bevatten gezouten rundvlees, varkensvlees, vis en water. Droog voedsel, zoals beschuit, haver, erwten en peulen, zat in zakken. Verder waren er vaten met boter en kaas. Het grootste probleem in het ruim werd gevormd door ratten, die ongemerkt aan boord kwamen in zakken gedroogde groenten. Het ongedierte moest snel en afdoende worden bestreden aangezien het zich in hoog tempo voortplantte. Het bier, de wijn en de spiritualiën werden aan het achtereind van het ruim bewaard, gescheiden van de rest van het proviand en voortdurend bewaakt door een marinier die er op wacht stond.

Munitiekamers Voor en achter de grote mast was 120 ton munitie opgeslagen ter bevoorrading van de scheepskanonnen.

Benedentussendek

(11) Nadat Lord Nelson gewond was geraakt, werd hij naar deze plaats overgebracht om door dokter Beatty, de scheepsarts, te worden behandeld. 's Middags om ongeveer half vijf overleed Nelson aan zijn kwetsuren, waarna zijn ontklede lichaam in een groot watervat, een zgn. legger, werd geplaatst dat vervolgens met brandy werd gevuld. Deze bijzondere maatregel werd genomen om zijn lichaam te conserveren voor de terugreis naar Engeland, waar hij volgens zijn laatste wens begraven wilde worden. Tijdens een onderbreking van de tocht in Gibraltar, waar reparaties werden uitgevoerd, werd de brandy sterk verdund met uit wijn getrokken ontsmettingsalcohol om het stoffelijk overschot beter te kunnen bewaren. Nadat Victory in december tenslotte in Portsmouth had aangelegd, kreeg Nelson op 9 januari 1806 een staatsbegrafenis in St. Paul's Cathedral in Londen, waar hij in de crypte te ruste werd gelegd.

Meer naar de voorzijde van dit dek bevinden zich de zeilkamer, opslagruimten voor de ankerkabels en verderop de voorraadkamers voor de konstabel, de timmerman en de bootsman. Bovendien zijn hier twee hangmagazijnen gesitueerd, die respectievelijk de kruittladingen voor de 12-ponder en de 24-ponder kanonnen leverden.

Hoewel hoofdzakelijk in gebruik voor opslag, was dit het laagste bewoonbare dek aan boord. Aan het achtereind was leefruimte voor de scheepsarts, de purser, de steward en de kapiteinsbediende, terwijl de bootsman en de timmerman hun verblijf aan de voorkant hadden. De rest werd gebruikt door de adelborsten die hun mess in de achterste ziekenboeg hadden. Aangezien dit dek onder de waterlijn lag en daarom gevrijwaard was van vijandelijk kanonvuur, was het tijdens oorlogsacties in gebruik als noodziekenboeg en operatiekamer.

Krijgseer

Armada	1588	Sole Bay	1672
Douvres	1652	Schooneveld	1673
Portland	1653	Texel	1673
Gabbard	1653	Barfleur	1692
Scheveningen	1653	Ushant	1781
Vierdaagse Zeeslag	1666	St. Vincent	1797
Orfordness	1666	Trafalgar	1805

HMS Victory's bewapening tijdens de Slag bij Trafalgar

Voorkasteel:	2 x 12-ponders 2 x 68-ponder
Halfdek:	12 x 12-ponders
Bovenste geschutdek:	30 x 12-ponders
Middelste geschutdek:	28 x 24-ponders
Onderste geschutdek:	30 x 32-ponders

HMS VICTORY werd op 12 Januari 1922 in dit dok gelegd om voor het nageslacht te worden bewaard. Restauratie en onderhoud van het schip vallen onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Defensie, dat hierin wordt bijgestaan door de Society for Nautical Research van het Save the Victory Fund. In 1928 werd het schip officieel voor het publiek geopend door koning George V.

Dank u voor uw bezoek aan HMS VICTORY. U wordt eraan herinnerd dat uw ticket tevens toegang verleent tot het Royal Naval Museum, waar u ter afronding aanvullende informatie wordt geboden.

HMS Victory

Welkom bij **HMS VICTORY**, het zesde schip dat deze naam draagt. Het is het oudste nog dienstdoende oorlogsschip ter wereld en het vlaggeschip van de Second Sea Lord, Opperbevelhebber van Naval Home Command.

Het schip werd ontworpen door Thomas Slade, en was van 1778-1812 in actieve dienst.

Kiellegging:	23 juli 1759
Tewaterlating:	7 mei 1765
Scheepswerf:	Chatham Dockyard (Kent)
Bemanning:	850 (821 tijdens Slag bij Trafalgar)

Als u door het **SCHIP** loopt, zorg er dan voor uw **HOOFD** niet te stoten aangezien de zolderbalken bijzonder **LAAG** zijn. Wij verzoeken u de gemarkeerde route aan te houden die uitsluitend **ÉÉN RICHTING VOLGT**.

ROKEN, ETEN en DRINKEN ZIJN AAN BOORD NIET TOEGESTAAN.

In deze folder vindt u een schematisch diagram van het schip met informatie over de belangrijkste gedeelten.

BEHALVE OP HET BOVENDEK MAG NERGENS WORDEN GEFOTOGRAFEERD.

Leden van het Victory Gidsenkorps zijn overal in het schip beschikbaar om eventuele vragen te beantwoorden

ALS GEVOLG VAN DIENSTVERPLICHTINGEN OF RESTAURATIEWERK ZIJN SOMMIGE GEDEELTEN NIET ALTIJD VOOR HET PUBLIEK TOEGANKELIJK.

Admiraalshut **(1)** Dit was het woonverblijf van Lord Nelson. Het is verdeeld in twee compartimenten: het eetgedeelte, waar u zich nu bevindt - hier onthaalde en instrueerde hij zijn officieren; en de daghut die hij als 'kantoor' in gebruik had - hier kunt u de originele ronde tafel zien waaraan hij werkte. Al deze vertrekken werden deel van het bovenste geschutdek wanneer het schip slag ging leveren. Er werden dan kanonnen binnengebracht en voor de geschutpoorten aan de zijkant en zonodig aan de achterkant opgesteld. De portretten zijn afbeeldingen van Emma Lady Hamilton, zijn maîtresse (links), hun dochter Horatia en Lord Nelson zelf. Hij was 1 meter 68 lang. Op weg naar buiten komt u door het slaapvertrek waar u een replica van zijn kooi kunt zien. De meeste hoofdofficieren hadden een soortgelijke kooi, versierd met draperieën. Als de betrokkene op zee omkwam, fungeerde de kooi als zijn doodkist.

Bovenste Geschutdek

Dit was het belangrijkste werkdek van het schip en blootgesteld aan de elementen. Bemanningsleden die wegens een overtreding waren veroordeeld, werden naar deze plaats gebracht waar ze in afwachting van hun straf in voetkluisters **(2)** werden geslagen. De volgende dag ontvingen ze dan op het halfdek hun kastijding in aanwezigheid van alle opvarenden. Ze werden geeseld met de kat met negen staarten die u bij de voetkluisters kunt zien hangen. Het stuk geteerd touw, 'starter' of 'overreder' genoemd, werd gebruikt om mannen die het wat rustiger aan deden te stimuleren om harder te werken. Vooraan bevindt zich de ziekenboeg **(3)**, van de rest van het dek gescheiden door een houten schot met canvas, dat vóór een gevecht makkelijk kon worden weggehaald, waarna het benedentussendek als ziekenboeg diende.

Voorkasteel

(4) Dit was het enige gedeelte van het schip waar de manschappen mochten roken en zich wat konden ontspannen. Vooraan kunt u aan weerszijden een 68-ponder kanon zien, caronnade geheten; dit waren wapens met een kort bereik, bedoeld om vijandelijke schepen grote schade toe te brengen. Aan de achterzijde van het dek staat de klokkenstoel. De bel werd elk halfuur geluid om de opvarenden de tijd te vertellen. In het midden van het dek bevindt zich een zwarte rookvang om de dampen van de kombuis weg te voeren.

Halfdek

(5) Lord Nelson leidde het gevecht vanaf deze plaats toen hij werd geraakt door een scherpshutter van het Franse schip "Redoubtable". Hij viel dodelijk gewond op het dek: de plek wordt aangegeven door de koperen gedenkplaat. Hij werd naar het benedentussendek gebracht waar hij drie uur later stierf. Op het achterschip

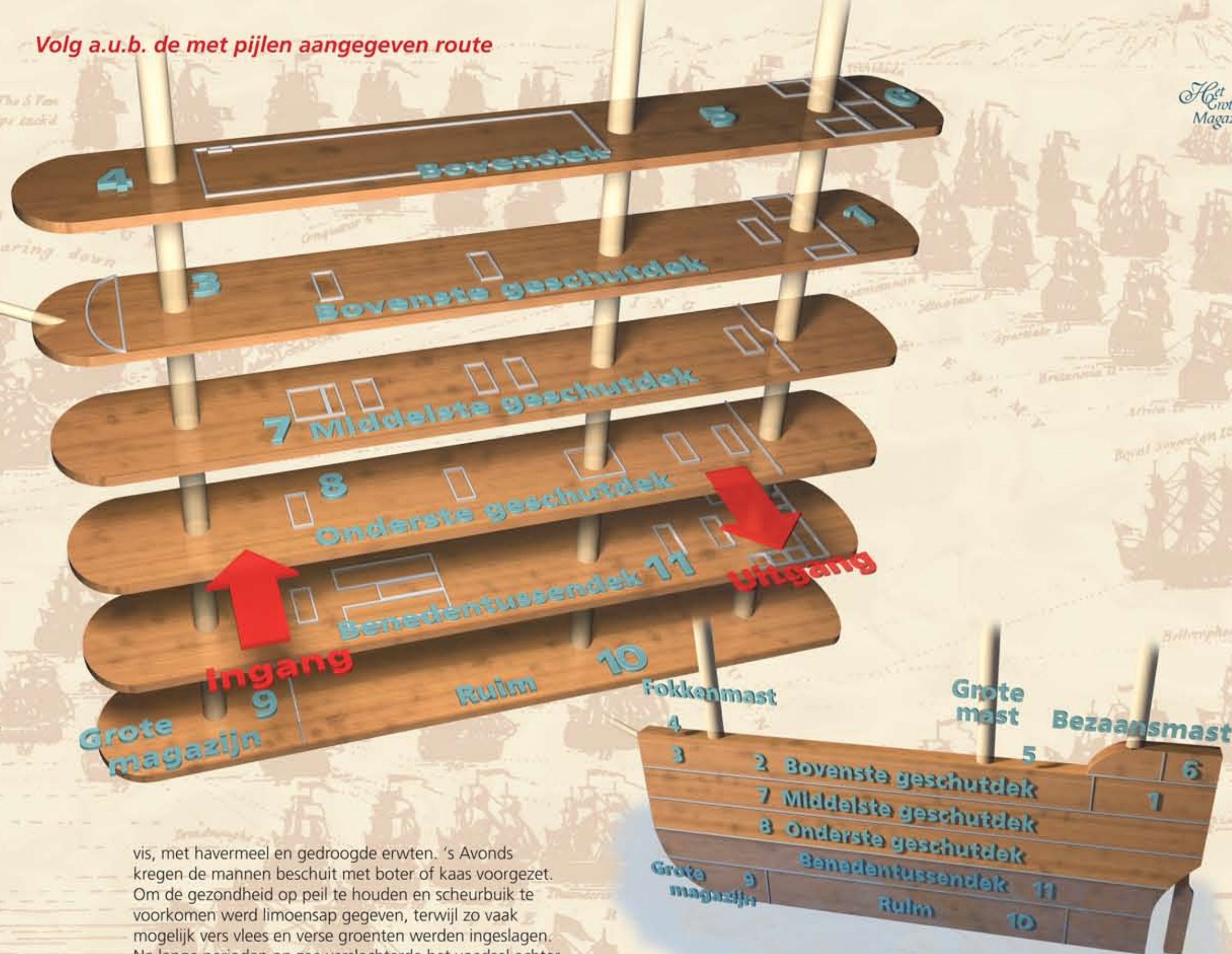
bevindt zich de kampanje; onder het midden ervan ligt de hut van kapitein Hardy (6), de gezagvoerder van het schip tijdens de Slag bij Trafalgar. Vóór zijn hut is het stuurrad aangebracht, alsmede het nachthuisje dat de kompassen bevat.

Rondom het bovendek is een netwerk bevestigd waarin de hangmatten werden geplaatst om gedurende een gevecht bescherming te bieden tegen musketkogels en splinters. Als iemand overboord viel, werd hem een opgerolde hangmat nageworpen om als reddingsvest te dienen. Het schip heeft vier masten: de boegspriet, de fokkenmast, de grote mast en de bezaansmast. Er konden 37 zeilen worden gehesen die het schip een snelheid van 11 knopen gaven (ruim 20 km/uur).

Aan de linkervoorzijde van dit dek (bakboord) staat een ijzeren 24-ponder kanon met een gewicht van 2 1/4 ton (7). HMS VICTORY bezat 104 kanonnen van verschillend kaliber. De Britse kanonnières konden ze elke 90 seconden afvuren en herladen. Bij het kanon ziet u solide, niet-explosieve kogels. Voor het toebrengen van structurele schade werden solide ronde kogels gebruikt; deze konden 76 cm dik eikenhout doorboren, zodat er talrijke slachtoffers vielen als gevolg van rondvliegende houtsplinters. Kettingkogels dienden om zeilen en tuigage te beschadigen en bar shot (2 halve kanonskogels, samengevoegd door een ijzeren staaf) om ra's en masten neer te halen. Als anti-personeel wapen werd kartetsvuur gebruikt. De strategie was erop gericht om vijandelijke schepen niet tot zinken te brengen maar ze te veroveren, aangezien de bemanning hiervoor prijsgeld ontving. Naast dit kanon bevindt zich de kombuis waar het voedsel voor alle opvarenden werd bereid, 821 tijdens de Slag bij Trafalgar. Dit dek diende de mariniers tot leefkwartier.

(8) De eiken dekplanken zijn origineel. Dit dek fungeerde als het voornaamste accommodatieverblijf voor de manschappen. 's Nachts sliepen hier 480 bemanningsleden in hangmatten die aan de balken waren bevestigd. 's Morgens vroeg werden de hangmatten opgerold en meegenomen naar het bovendek waar ze binnen het netwerk werden gedeponereerd. Voor het nuttigen van de maaltijden was bijzonder weinig ruimte beschikbaar. Ongeveer 560 manschappen, verdeeld in 'messes' van 4-8, zaten aan zo'n 90 op dit dek opgestelde tafels. Het ontbijt bestond uit pap, 'burgoo' geheten, en een warme drank, 'Scotch coffee' die was gemaakt van verkruidde beschuit in warm water. De hoofdmaaltijd was een stoofpot bestaande uit gezouten rund- of varkensvlees, soms

Volg a.u.b. de met pijlen aangegeven route

vis, met havermeel en gedroogde erwten. 's Avonds kregen de mannen beschuit met boter of kaas voorgezet. Om de gezondheid op peil te houden en scheurbuik te voorkomen werd limoensap gegeven, terwijl zo vaak mogelijk vers vlees en verse groenten werden ingeslagen. Na lange perioden op zee verslechterde het voedsel echter aanzienlijk: de scheepsbeschuit kwam vol korenwormen te zitten, de kaas verschrommelde en de boter werd ranzig. De drinkwaterkwaliteit ging ook achteruit, vandaar dat de manschappen een dagelijks rantsoen kregen van 8 pinten bier, 2 pinten wijn of een halve pint rum of

brandy. Hoewel er dus veel alcohol in omloop was, werd dronkenschap als een ernstige overtreding beschouwd. De bemanning ontving verder bijna 1 kg tabak per maand. In die tijd werd tabak doorgaans gekauwd en aan boord werden de sappen in speciaal hiervoor opgestelde spuwbakken gemikt. Aan het achtereind van dit dek is de

wapenkamer. In dit gedeelte waren de konstabel met zijn assistenten, de kapelaan en adelborsten ondergebracht.

(9) U bent nu in het grote magazijn, dat zich het voorste deel van het schip bevindt. Normaal gesproken zou het toegankelijk zijn geweest door een enkel luikgat via een complex netwerk van gangen vanaf het bovengelegen benedentussendek. De nieuwe ingang is met het oog op uw persoonlijke veiligheid doorgebroken door de waterdichte schotten van het ruim.

Het magazijn is in drie aparte ruimten verdeeld: de kruitkamer, de vulkamer en de lampenkamer.

Kruitkamer U staat nu in de kruitkamer, waar 35 ton buskruit was opgeslagen in 784 tonnen die elk 100 pond poeder bevatten. De explosieve kracht van deze hele voorraad was het equivalent van 47 ton TNT. De tonnen, bijeengehouden door banden van koper en hazelaarschout om vonken te voorkomen, werden in lagen neergelegd, onderling gescheiden door leren vellen om schaving tegen te gaan. Tijdens de Slag bij Trafalgar werd 7,5 ton buskruit gebruikt. De waterdichte schotten hadden een koperen dubbeling om de omgeving vonkvrij te houden. Het voornaamste doel van de bekleding was om ratten te weren, omdat ze het kruit naar andere delen van het schip zouden kunnen overbrengen, met alle mogelijke gevaren van dien. Tussen de pallets en het dek eronder werd houtskool gestrooid om het vocht van het lenswater te absorberen.

Vulkamer De volgende ruimte is de vulkamer waarvan de ladder uit het magazijnluik komt. Hier werd het buskruit in de grote eiken hopper gegoten en met koperen schepjes in afgemeten hoeveelheden in kardoezen gedaan. Deze werden vervolgens gemerkt en op rekken aan weerszijden neergezet of overgebracht naar de hangmagazijnen. Zoals u ziet waren onder deze rekken speciale laden aangebracht om los poeder op te vangen. Het dek is hier bekleed met lood om het ontstaan van vonken te voorkomen; op de waterdichte schotten zit koperen bekleding. Tegenover het luik is een kleine opening waardoor kistjes met lege kardoezen (die 'cases-of-wood' werden genoemd) werden neergelaten om opnieuw te worden gevuld in de loop van een gevecht, waarna ze door het grote luik werden aangereikt en via een rij manschappen doorgegeven ter bevoorrading van de 32-ponder kanonnen.

Lampenkamer De lantaarns werden aangestoken in de geïsoleerd liggende lampenkamer erachter die, om veiligheidsredenen, werd binnengegaan vanaf de lampenkamergang die volkomen gescheiden was van de